

Amstelveen gaat voor goud

De nieuwe toneeltoren is bekleed met lichtmetalen platen waarvan de kleur aansluit op het interieur van de schouwburg. De bollen reflecteren het zonlicht waardoor de gevel op een speelse manier in beweging lijkt te komen. | FOTO: © VINCENT TULP |

De toneeltoren is tien meter hoger, de hijsinstallatie is nieuw en er valt daglicht op het toneel, dat een flink stuk groter is geworden. De schouwburg in Amstelveen kan er voorlopig weer tegen. Het technisch team nam zelf ontwerp en bouwtoezicht voor zijn rekening en koos voor een traditionele rollenzolder. 'Waarom zou je op je knieën moeten zitten voor onderhoud?' | DOOR: KOEN KOCH |

Amstelveen, januari 2014. Op een wat druilerige middag rij ik door deze stad die in 2003 werd verkozen tot 'meest aantrekkelijke grote stad van Nederland'. Goed bereikbaar, betrekkelijk veilig, dicht bij Amsterdam en rijk aan cultuur. Tegenwoordig heeft Amstelveen 85.000 inwoners maar zijn groeispurt begon vijftig jaar geleden, in de jaren zestig. In enkele woonwijken zie je nog de hippe bouwmaterialen van toen. Grindtegels, trespa platen, kunststof kozijnen en veel lichtkleurige baksteen, die mooi past bij de vandaag nogal bewolkte lucht. Het contrast met het stadshart is groot. Rond het stadsplein liggen het theater, het poppodium, de bibliotheek, de volksuniversiteit

en de betere horeca vlak bij elkaar. In de zomer moet het hier goed toeven zijn. De architectuur oogt modern en fris. En hoog boven de ingang van het theater ontwaar ik het doel van mijn reis, het nieuwe toneelhuis. De toren van 25 meter hoog kijkt van een bescheiden afstand naar het stadsplein, maar ik stel me zo voor dat het bij beter weer, als de zon weerkaatst tegen de bollen op de goudkleurige beplating, een *landmark* moet zijn die uitdrukking geeft aan de culturele rijkdom van deze voorstad.

Het goede doen

Toen de schouwburg in 1974 werd gebouwd heette hij Cultureel Centrum

Amstelveen. Amstelveen was een van de eerste kleinere gemeenten die een serieus theater liet bouwen, met 680 stoelen waarvan 175 op het balkon. De hijshoogte boven het toneel was 14 meter. Voor die tijd heel mooi, maar in later jaren bleek de hoogte steeds vaker een probleem. Grote decorstukken konden ze niet meer uit het zicht van het publiek hijsen en dat probleem nam alleen maar toe toen overal in het land theaters verrezen met toneelhuizen van 20 meter en hoger. Dat werd de ongeschreven norm. Amstelveen had geen keus. Het moest zijn hijshoogte naar 20 meter brengen als de stad een gevarieerd aanbod in zijn theater wilde behouden. Dat argument bleek krachtig

genoeg om de gemeenteraad te overtuigen dat men, zelfs in deze crisistijd, tot een forse investering in de culturele voorzieningen moest overgaan. De gemeenteraad bleek bereid om 'het goede te doen'. Op 8 februari 2012 werd toestemming gegeven voor de verbouwing, op 30 april 2013 is de bouw aangevangen en op 26 oktober 2013 vond de eerste voorstelling *Bob de Bouwer* plaats. De hele klus is geklaard in 130 werkbare dagen, exclusief vakanties en inclusief sloopwerkzaamheden.

Van bouwplaats naar theater

Om het resultaat te aanschouwen heb ik eind januari 2014 samen met mijn collega Arnoud van Dijk (bouwkundige, theatermechanisch specialist) een afspraak met hoofd techniek Niels Batenburg en technicus toneelmechanica Vincent Tulp. Het bouwstof hebben ze dan allang uit hun haren gewassen, maar ook aan de ruimte zelf zie je nergens dat hier nog maar kort geleden een intensieve

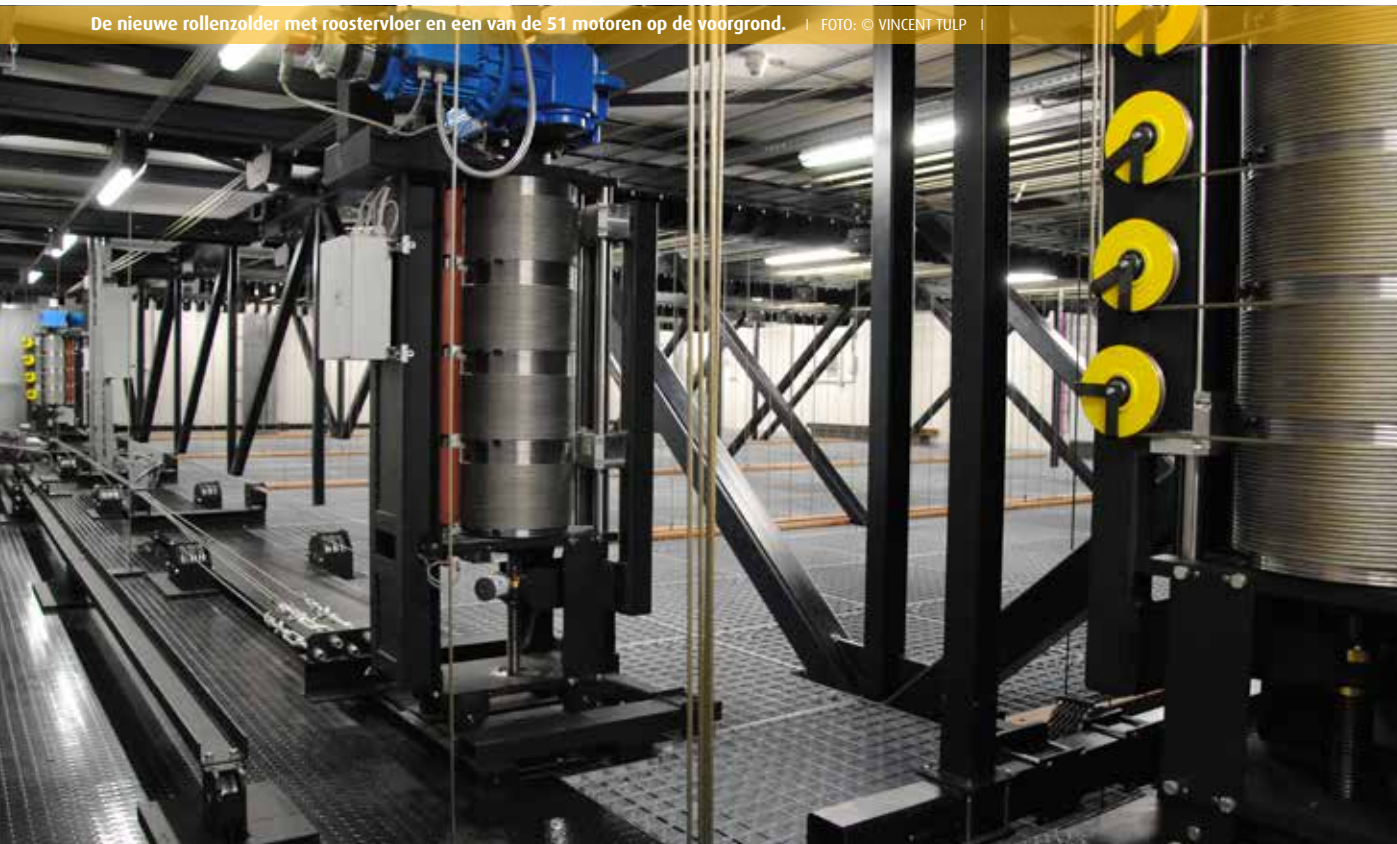
maanden, nog steeds uitermate tevreden. Als technisch team hebben ze, zonder verdere ondersteuning, samen met de afdeling bouwzaken van de gemeente en de aannemer de bouw tot een goed einde gebracht. Zowel tijdens de voorbereiding als de bouw zijn er geen slepende arbeidsconflicten geweest, geen aan de drukte gerelateerd ziekteverzuim. Het team van de schouwburg heeft precies kunnen doen wat hen voor ogen stond. De Open Cue besturing van Unican hadden ze al en deze beviel uitstekend. De wensenlijst van de technici is door de Samenwerkende TheaterSpecialisten omgezet in een Programma van Eisen, daarna hebben ze zelf het ontwerp en het bouwtoezicht op zich genomen. Het is - met wat compromissen - precies geworden zij voor ogen hadden.

Gewone roostervloer

Een van de compromissen is de lift die ons van de eerste verdieping naar de rollenzolder brengt. Over deze reis doet de lift, fei-

zichtig in- en uitademend om maar geen onverwachte beweging te maken. Beweeg je wel, dan kom je te dicht bij de schachtwand en pauzeert de lift even om daarna weer omhoog te kruipen. Last van je oren of een raar gevoel in de onderbuik krijg je in deze lift in elk geval niet. Boven aangekomen zien we een nette rollenzolder. Moderne rollenzolders zijn tegenwoordig lege ruimten met een lamellenvloer, groot genoeg om overdekt te oefenen met boogschieten. Zo niet hier. Hier zien we de keerschijven weer aan het dak en lopen de draden links en rechts van je naar beneden. 'Waarom zou je op je knieën moeten zitten voor onderhoud?', zegt Niels. Dat deze configuratie beperkingen met zich meebrengt in bewegingsruimte voor de technicus, vinden de technici geen bezwaar. En toekomstige inzet van kettingtanks of punttrekken is ook bij deze rollenzolder gewoon mogelijk. Dat die er niet te zien zijn is vooral een kwestie van budget. 'Het grote voordeel van onze keuze is dat

De nieuwe rollenzolder met roostervloer en een van de 51 motoren op de voorgrond. | FOTO: © VINCENT TULP |

verbouwing heeft plaatsgevonden. 'Het enige waar we echt aan hebben moeten wennen is de overgang van bouwplaats naar theater', zegt Niels. De twee technici zijn trots op het resultaat en nu, na 3

telijk een goederenheffer van minder dan een vierkante meter, ruim twee minuten. 'Aan de beschadigingen in de schacht kan ik precies zien waar we zijn', zegt Niels als we met zijn vieren naar boven gaan, voor-

we met een gewone roostervloer werken. Daar komt meer licht doorheen en het patroon is zodanig dat je van onderen de trekken beter ziet. En de roostervloer geeft je ook een stabiel gevoel.' ►

De verhoogde toren, gezien vanuit de achterzijde. Rechts de opbouw van de hijsinstallatie. | FOTO'S: © VINCENT TULP |

Lieren en motoren

De lieren staan gewoon in het toneelhuis, zonder geluidsreducerende lierenkamer eromheen. Het geluid dat zij produceren is zo beperkt dat een lierenkamer niet nodig bleek. Een rij lieren bevindt zich boven de rollenzoldervloer en een rij er onder. Voor die onderste rij is een ingenieuze constructie bedacht om van een omloophek een werkvloer te maken. Monteurs kunnen daar aangeglijnd en met redelijke bewegingsvrijheid hun onderhoudswerk verrichten. De trekken en lieren zijn van het Duitse Rofitec, in Nederland redelijk zeldzaam. Op die partij zijn ze gekomen omdat Rofitec meerdere keren met Unican had gewerkt, en de keuze voor Unican stond vast. Het systeem werkt met grote motoren van ongeveer 15 kW om makkelijk naar 1,8 meter per seconde te komen. 'De installatie is gedaan door een goede mix van Nederlandse en Duitse technici', zegt Niels. 'De Duitse staalwerkers doen

gewoon hun ding, de Nederlandse doen dat ook maar die roepen daarnaast hun mening ook nog het liefst vanaf de rollenzolder naar de regiecabine. Op deze manier ontstaat er een goed eindproduct waar ook tijdens de montage nog hardop over is nagedacht.' Vooraf heeft het technisch team een aantal theaters bezocht om de installaties te zien en hun eigen wensen aan te scherpen. Dat vind je terug in kleine, handige details zoals de kabelhaken op de bovenste koker van de trekroede. 'Dat werkt snel en makkelijk en maakt het gebruik van tape in veel gevallen overbodig. Hebben we gezien in Luik,' zegt Niels.

Gouden toneelhuis

Al met al is er heel wat verbeterd in het toneelhuis. Het bruto toneelgebied is vrij van trappen. De lift hangt aan het plafond en daalt tot de eerste verdieping, zodat er naast de manteau meer ruimte is. Lastige hokjes zijn weggewerkt. Het geluidslek

tussen Grote Zaal en Filmzaal is gedicht, zodat het filmpubliek geen last meer heeft van voorstellingen in de Grote Zaal. Alle elektra is vernieuwd. Er is daglichttoetreding op het toneel. De trekken kunnen nu 500 kilo dragen in plaats van 300 en het zijn er 51 in plaats

van 42. Daarmee kan de schouwburg de komende tien, twintig jaar weer programmeren wat de stad vraagt. Uiteindelijk zijn alle betrokkenen tevreden. Het technisch team heeft in alles meegedacht en heeft elke dag in het proces deel kunnen nemen. Zij troffen in Eric Weerdestein een gemeentelijk projectleider die voortvarend wilde begrijpen wat de bedoeling was. En de bouwkundig aannemer nam de verantwoordelijkheid voor het geheel op zich als ware het een theatertechnicus. 'Voor de opening hielp de aannemer gewoon mee om alles op te ruimen,' zegt Niels. In plaats van een aaneenschakeling van misverstanden, conflicten en starre benaderingen, zoals soms het geval is, is de bouwperiode hier prettig geweest. Het team was overal bij betrokken en staat achter de gemaakte keuzes - ze weten immers precies waarom die keuzes gemaakt zijn en dat maakt acceptatie veel gemakkelijker. Natuurlijk is niet alles vlekkeloos verlopen. Omdat het tijdelijke dak niet waterdicht genoeg bleek is bijvoorbeeld de kelderruimte ondergelopen na zware regenval. 'Daar hadden we alle lichtapparatuur, geluidsapparatuur en bedoeeking opgeslagen. Gelukkig stond alles op pallets,' verzucht Niels.

Het bouwproject in Amstelveen is een verhaal over slagvaardigheid, goede samenwerking en elkaar de ruimte geven. Gezien het resultaat en het proces ernaartoe is het een prestatie die waardering verdient. Misschien geen prestatie van Olympische proporties, maar bijzonder is het wel. In veel opzichten een gouden toneelhuis. ◀

Architect

Bouwkundig aannemer
Projectleider

E installatie

Luchtbehandeling
Tekenswerk en
bouwkundig bestek
Akoestisch advies
Theatertechisch advies

Hijstechniek

Bentham Crowel (Anja Blechen)

VinkBouw te Nieuwkoop
Gemeente Amstelveen,
Bouwzaken (Erik Weerdestein,
Mario Bok, Cees de Boer)
Robin van Veen

Paul Tabak
Bitter bouwadvies
(Gerben Bitter)
LBP Sight (Jeroen Vugts)
SaTS (Rudy de Koning, Fred
Traxel)

Unican (besturing), Rofitec
(lieren, trekken)